

Tale af Martine Letterie, mindehøjtidelighed i Neuengamme, 3. maj 2021

Mine damer og herrer, kære venner,

Jeg ville gerne have deltaget i denne højtidelighed i dag i Mindestedet Neuengamme for at mindes ofrene for koncentrationslejren Neuengamme og dens satellitlejre. Når tidligere fanger og deres slægtninge ankommer fra alle de lande, hvorfra Neuengamme-fangerne kom, føler vi os ikke kun tættere på hinanden, men vi synliggør også ved vores tilstedeværelse konsekvenserne i Europa af det kriminelle naziregime.

Da det ikke er muligt at rejse i øjeblikket, har jeg besluttet at tale fra et sted, der har forbindelse til den mørke historie i koncentrationslejren Neuengamme. Jeg står her foran monumentet "The Stone Man". Statuen viser en fange foran henrettelsesgruppen og minder om ofrene, der døde i Amersfoort koncentrationslejr i Holland. Statuen står for enden af den 350 meter lange skydebane over for den tidligere koncentrationslejr Amersfoort. Denne skydebane blev anlagt af fanger under barbariske omstændigheder. Stedet var et af mange henrettelsessteder i området. Umiddelbart efter krigen blev der afsløret flere massegrave på skydebanen.

De første fanger kom til politiets transitlejr Amersfoort den 18. august 1941. Min bedstefar Martinus Letterie var en af dem, hans lejrnummer var 6. Han blev arresteret som en af de påståede eller egentlige 600 kommunister i juni 1941 under den såkaldte CPN-kampagne. Først blev de fængslet i Schoorl-lejren, men i august blev den første gruppe deporteret her til Amersfoort. De endte i et mareridt. De blev meget værre behandlet end fangerne, der ankom efter dem.

Det var fordi, de blev brugt som demonstrationsmateriale. SS-mænd, der var kommet specielt fra Sachsenhausen koncentrationslejr, viste deres nye kolleger, hvordan de skulle håndtere koncentrationslejr-fanger, og brugte den første gruppe fanger til at vise det. I november 1941 forlod den første transport Amersfoort i retning af koncentrationslejren Neuengamme, og den anden den 13. december 1941. Der var min bedstefar Martinus Letterie med. Han døde fem uger efter ankomsten til Neuengamme i en alder af 33 år.

Der var steder som koncentrationslejren Amersfoort over hele Europa. Halvfems procent af fangerne i koncentrationslejren Neuengamme kom ikke fra Tyskland. I Belgien blev fanger fra Fort Breendonk deporteret til Neuengamme, i Frankrig både franske og spanske fanger fra Compiègne og Belfort, danske fanger fra Horserød og Frøslev og polske fanger fra Pruszków deporteret. De tyske fanger kom fra andre koncentrationslejre i Tyskland eller for eksempel fra Hamburg Gestapo-fængsel i Fuhlsbüttel. Der var også fanger fra Østrig, Tjekkioslovakiet, Luxembourg, Jugoslavien, Sovjetunionen, Italien, Norge, Ungarn, de baltiske stater og Grækenland. Omkring halvdelen af fangerne døde, de andre fik ar for livet.

I 1958 grundlagde en gruppe overlevende fra forskellige lande Amicale International Neuengamme Concentration Camp, en organisation, der forenede overlevendes venner og slægtninge fra forskellige lande.

Grundlæggerne svor at bære vidnesbyrd om deportationerne og forbrydelserne mod menneskeheden i koncentrationslejrene. De ønskede at gøre deres del for et samlet og fredeligt Europa med garanterede menneskerettigheder for alle.

Vi fortsætter i dag med at bære vidnesbyrd, uanset hvor vi er. Vi vil fortsætte med at fortælle historien om vores fædre, mødre, onkler, bedstefædre, bedstemødre og oldeforældre og huske ofrene for naziregimet. På deres vegne ønsker vi at arbejde for demokrati og menneskerettigheder i og uden for Europa!